

Sygn. akt II AKa 275/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 stycznia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku w II Wydziale Karnym w składzie

Przewodniczący	SSA Nadzieja Surowiec
Sędziowie	SSA Halina Czaban (spr.) SSA Leszek Kulik
Protokolant	Anna Tkaczyk

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Białymstoku - Danuty Dąbrowskiej delegowanej do Prokuratury Apelacyjnej

po rozpoznaniu w dniu 30 stycznia 2014 r.

sprawy **M. G. s. J.**

oskarżonego z art. 148 § 1 k.k. w zw. z art. 31 § 2 k.k.

z powodu apelacji wniesionej przez obrońcę oskarżonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku

z dnia 13 listopada 2013 r. sygn. akt III K 148/13

I. Zmienia wyrok w zaskarżonej części, w ten sposób, że orzeczone w pkt. III kwoty tytułem zadośćuczynienia obniża do: na rzecz W. G. do 20.000 (dwudziestu tysięcy) złotych, na rzecz A. G. do 30.000 (trzydziestu tysięcy) złotych.

II. W pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy.

III. Zwalnia oskarżonego od kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 13 listopada 2013 r. wydanym w sprawie III K 148/13 Sąd Okręgowy w Białymstoku:

I. uznał oskarżonego M. G. za winnego tego, że w dniu 28 stycznia 2013 r. w H., w swoim domu oznaczonym numerem administracyjnym (...) przy ul. (...), przewidując możliwość pozbawienia życia A. G. i godząc się na to, zadał mu cztery ciosy nożem kuchennym o długości ostrza 23 cm, a w szczególności jeden w twarz tj. na wysokości dolnej wargi oraz trzy w tułów tj. na wysokości prawego stawu obojczykowo – mostkowego, na wysokości mostka oraz w nadbrzusze, a także uderzał po głowie, w tym nieustalonym narzędziem, w wyniku czego wyżej wymieniony doznał obrażeń ciała w postaci: rany klutej w nadbrzuszu po prawej stronie, drążącej do jamy otrzewnej od przodu ku tyłowi, przechodzącej przez lewy płat wątroby, przepoń do światła prawej jamy opłucnowej z nacięciem żyły głównej dolnej;

krwiaka prawej jamy opłucnowej o objętości około 800 ml; krwawienia do jamy otrzewnej o objętości około 250 ml; rany klutej na wysokości prawego stawu obojczykowo – mostkowego, drążącej ku górze do prawego płata tarczycy z nacięciem mięszu i podbiegnięciami krwawymi w otoczeniu oraz pod torebką prawego płata tarczycy; rany klutej piersiowej na wysokości mostka, drążącej przez mostek do tkanek wiotkich śródpiersia przedniego z podbiegnięciami krwawymi w przebiegu kanału rany; ran tłuczonych głowy w okolicy ciemieniowej prawej i skroniowej prawej z podbiegnięciami krwawymi powłok miękkich czaszki na ich wysokości; drobnego krwawienia podtwardówkowego i podpajęczynówkowego po stronie lewej na wysokości płata skroniowego; pojedynczych ognisk stłuczeń mózgu w płacie skroniowym lewym; obrzęku mózgu; rany kluto – ciętej wargi dolnej, drążącej do przedsionka jamy ustnej; otarć naskórka, podbiegnięć krwawych w skórze twarzy, głowy, klatki piersiowej; płatowatego powierzchownego nacięcia – otarcia naskórka na palcu IV ręki prawej; drobnych otarć naskórka na palcach III i IV ręki prawej; skupisk wybroczyn krwawych na barku prawym, dolnej części przedramienia lewego i w okolicy biodrowej prawej; niedokrwienia narządów wewnętrznych; uszkodzenia prawej tętnicy szyjnej wspólnej na wysokości jej rozwidlenia, zaś w efekcie uszkodzeń wątroby, żyły głównej dolnej z następowym krwawieniem do jamy opłucnowej prawej i jamy otrzewnej doszło do wstrząsu krwotocznego i urazowego, na skutek czego A. G. zmarł; przy czym czynu tego oskarżony dopuścił się mając zachowaną zdolność rozumienia jego znaczenia i ograniczoną w stopniu znacznym zdolność pokierowania swoim postępowaniem tj. czynu z art. 148§1 kk w zw. z art. 31§2 kk i za ten czyn na podstawie art. 148§1 kk w zw. z art. 31§2 kk skazał go na karę 8 lat pozbawienia wolności,

II. na podstawie art. 44§2 kk orzekł przepadek noża kuchennego ujętego w wykazie dowodów rzeczowych nr I/21/13 poz. 3,

III. na podstawie art. 46§1 k.k. orzekł od oskarżonego na rzecz:

- W. G. kwotę 40 000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę oraz kwotę 4 797,70 zł tytułem odszkodowania,
- A. G. kwotę 50 000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę o raz kwotę 4 797 zł tytułem odszkodowania,

IV. na podstawie art. 63§1 kk na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolności zaliczył okres tymczasowego aresztowania oskarżonego od dnia 28 stycznia 2013 r. do dnia 13 listopada 2013 r.

V. zwolnił oskarżonego od ponoszenia kosztów sądowych i obciążył nimi Skarb Państwa.

Powyższy wyrok zaskarżył w całości obrońca oskarżonego, zarzucając:

1. rażąco niewspółmierność kary i orzeczonych środków karnych poprzez orzeczenie kary pozbawienia wolności w wymiarze 8 lat, podczas gdy stopień zawinienia uwzględniający stan poczytalności ograniczonej w stopniu znacznym, a pominięty przez Sąd orzekający oraz warunki i właściwości osobiste oskarżonego (w szczególności wiek – 84 lata i stan zdrowia) dawały podstawy do wymierzenia kary z zastosowaniem dobrodziejstwa art. 60§1 kk w zw. z art. 31§2 kk,
2. rażąco niewspółmierność orzeczonego środka karnego wyrażającą się w zasądzeniu zadośćuczynienia w wysokości 40.000 zł na rzecz W. G. oraz kwoty 50.000 zł na rzecz A. G. w rezultacie zastosowania wadliwych kryteriów wymiaru środka karnego, a w szczególności przez nieuwzględnienie stopnia winy oraz warunków i właściwości osobistych oskarżonego (w szczególności stanu majątkowego oskarżonego).
3. obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie art. 424§2 kpk poprzez pominięcie w uzasadnieniu wyroku odniesienia do stopnia winy oskarżonego, a więc okoliczności mającej zasadnicze znaczenie w kontekście wymiaru kary i środków karnych.

Na zasadzie art. 427§1 kpk i art. 437§1 i 2 kpk obrońca wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez złagodzenie kary pozbawienia wolności i wymierzenie jej za czyn z art. 148§1 kk przy zastosowaniu art. 31§2 kk w zw. z art. 60§1 kk, a także złagodzenie środka karnego w postaci zasądzanego zadośćuczynienia na rzecz rodziny pokrzywdzonego uwzględniając stopień winy, okoliczności popełnienia czynu oraz właściwości i warunki osobiste oskarżonego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała częściowo na uwzględnienie.

Wstępnie należy zaznaczyć, że chociaż apelacja została skierowana przeciwko całemu wyrokowi, to rodzaj zarzutów, jak i sformułowane wnioski zwalniały sąd odwoławczy od kontroli zaskarżonego orzeczenia w zakresie sprawstwa przypisanego oskarżonemu czynu.

Apelujący zasadniczo, w ramach zarzutu rażącej niewspółmierności kary starał się wykazać, że poza sferą rozważań Sądu meriti pozostawało badanie stopnia zawinienia oskarżonego, a to w związku z niekwestionowanym stanowiskiem doktryny i praktyki, że stan ograniczonej w stopniu znacznym poczytalności sprawcy w chwili czynu (przypis SA: stwierdzony ponad wszelką wątpliwość - zachowana zdolność rozumienia znaczenia czynu i ograniczona w stopniu znacznym zdolność pokierowania swoim postępowaniem) decyduje o umniejszeniu stopnia zawinienia, a tym samym ma kardynalne znaczenie dla określenia wysokości kary.

W nawiązaniu do powyższego skarżący wywodził, że doszło do naruszenia art. 424 kpk poprzez pominięcie w uzasadnieniu wyroku odniesienia do stopnia winy oskarżonego i niewykazania, w szczególności, niezasadności zastosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary (o tym w uzasadnieniu apelacji).

W sprawie zarzuty są oczywiście w tym względzie niezasadne - uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie pomija żadnego z elementów wymaganych w przepisie art. 424 § 2 kpk, a odzwierciedleniem kwestii w szczególności akcentowanej przez skarżącego jest część D uzasadnienia. Odzwierciedla ono i ujawnia w dostatecznym stopniu tok procesu myślowego i decyzyjnego Sądu I instancji, w tym właśnie w zakresie oceny przesłanek z art. 53 kk i kwestii niezastosowania instytucji z art. 60 § 1 i 2 kk.. Co jedynie można stwierdzić to to, że tak jakby w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku zabrakło dobitnego w tym przedmiocie stwierdzenia w nawiązaniu do warunków z art. 31 § 2 kk.

Z uzasadnienia jednak wynika jasno, że Sąd Okręgowy miał na uwadze całokształt okoliczności, które zgodnie z treścią art. 53 kk mogły mieć wpływ na wymiar kary oraz przekonująco uzasadnił swoje stanowisko w tym zakresie. W szczególności właśnie Sąd wziął pod uwagę okoliczności decydujące o określeniu stopnia winy oskarżonego tj. fakt, że oskarżony i pokrzywdzony byli spokrewnieni, nieskonfliktowani, a wręcz zżyci towarzysko; że wprawdzie zajście zostało sprowokowane przez pokrzywdzonego, ale po otrzymaniu ciosu w głowę nie przejawiał on chęci kontynuowania ataku (dlatego działania oskarżonego nie spowodował czynnik obronny); nadto A. G. był znacznie słabszym mężczyzną niż oskarżony; oskarżony nie podjął żadnych działań zmierzających do ratowania życia ofiary; przed zdarzeniem wprawił się w stan nietrzeźwości, mimo że – jak każdy dorosły człowiek – posiada wiedzę, że środek ten ułatwia zachowania agresywne i oddziałuje na racjonalność działań.

Wszystkie te okoliczności uprawniały Sąd do stwierdzenia, że stopień zawinienia oskarżonego, mimo że miał on znacznie ograniczoną zdolność kierowania swoim postępowaniem był wysoki.

Zasadnie jedynie argumentował autor apelacji, że nie mogą być poczytane na niekorzyść oskarżonego, jako okoliczności szczególnie go obciążające, te elementy jego zachowania, które stanowią realizację znamion czynu z art. 148§1 kk, a więc przede wszystkim spowodowanie skutku w postaci śmierci pokrzywdzonego, ale także – w sytuacji, gdy czynu nie planował – samo użycie noża (co oczywiście obiektywnie jest działaniem brutalnym).

Natomiast co do działania pod wpływem alkoholu, to nie można zgodzić się z sugestiami obrońcy, jakoby była to okoliczność obojętna dla określenia stopnia zawinienia. Jak wynika z opinii psychiatryczno – psychologicznej, na zachowanie oskarżonego w krytycznym czasie miały wpływ zarówno zmiany organiczne w ośrodkowym układzie nerwowym spowodowane procesem starzenia się i współistniejącymi chorobami somatycznymi, jak i czynniki sytuacyjne, w tym spożyty alkohol. U oskarżonego mimo podeszłego wieku biegli nie stwierdzili istotnego obniżenia sprawności intelektualnej i funkcji poznawczych; wskazali, że jest on zdolny do prawidłowego odbioru otaczającej go rzeczywistości i właściwej oceny sytuacji, nie miał problemów z dostosowaniem się do ogólnie przyjętych norm, tak więc mógł on rozpoznać znaczenie popełnianego czynu. Spożyty alkohol, w połączeniu z sytuacją konfliktową,

spowodował natomiast nasilenie reakcji emocjonalnych, zaburzonych z racji występujących o oskarżonego zmian organicznych /k.365-366/. Tak więc w pełni uprawnionym jest stwierdzenie, że spożyty przez oskarżonego alkohol był współprzyczyną przejawionej agresji.

W wywiedzionej apelacji obrońca eksponował ponadto inne okoliczności łagodzące, takie jak wiek oskarżonego (84 lata), zły stan zdrowia oraz dotychczasową niekaralność, jednak nie zostały one pominięte przez Sąd I instancji.

Ważąc okoliczności przemawiające na korzyść oskarżonego, Sąd nie zbagatelizował również roli jaką w zajściu odegrał sam pokrzywdzony.

Wynik bilansu okoliczności łagodzących i obciążających został przez Sąd wyrażony karą pozbawienia wolności równą dolnej granicy ustawowego zagrożenia.

Powtórzyć trzeba, że Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku wskazał przyczyny, dla których nie zastosował nadzwyczajnego złagodzenia kary. Stwierdził, że instytucja ta ma charakter wyjątkowy, dlatego też wyjątkowymi okolicznościami musi wykazać się sprawca, aby móc z niej skorzystać. Powyższe odzwierciedla zatem ocenę Sądu. Oskarżony bądź to negował swoje sprawstwo bądź zasłaniał się niepamięcią co do okoliczności zdarzenia, w konsekwencji czego nie wyraził skruchy i żalu z powodu popełnionego czynu. Prawidłowo przy tym Sąd odwołał się do opinii sądowej psychiatryczno – psychologicznej, w której biegli stwierdzili, że niepamięć momentu użycia noża i okresu do przyścia W. G. z żoną należy uznać za celową postawę obronną oskarżonego, zwłaszcza że opisał on wszystko dokładnie do tego momentu, a po przybyciu wyżej wymienionych nie zauważono nic szczególnego w jego stanie psychicznym, nawiązywał logiczny kontakt słowny, zachowywał się sytuacyjnie, nie wymagał konsultacji psychiatrycznej /k.365/. Przywołany przez obrońcę fragment wyjaśnień, w którym oskarżony stwierdził, że „jego ulubiony kuzyn nie żyje”, nie odnosi się w żaden sposób do jego własnego sprawstwa, a jest jedynie ogólnym i mało emocjonalnym komentarzem dotyczącym zgonu pokrzywdzonego. Nie może zatem przychylić się na rzecz stwierdzenia, że oskarżony żałuje popełnionego czynu.

Zatem, nie podzielając zarzutu obrońcy w zakresie rozstrzygnięcia o karze, Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do złagodzenia wymierzonej kary 8 lat pozbawienia wolności poprzez zastosowanie przepisu art. 31§2 kk. Kara ta nie jest rażąco surowa i spełnia ustawowe wymogi przewidziane w art. 53 kk.

Apelacja okazała się natomiast zasadna w zakresie, w jakim żądano obniżenia kwot zadośćuczynienia zasądzonych na rzecz W. G. i A. G. tj. najbliższych członków rodziny zmarłego.

Przy wyborze kryteriów decydujących o ustaleniu sumy "odpowiedniej" możliwe jest skorzystanie z bogatego dorobku orzecznictwa i piśmiennictwa na tle art. 445 kc oraz art. 446§4 kc. Celowe jest także przypomnienie, że przy określaniu odpowiedniego zadośćuczynienia należy brać pod uwagę całokształt okoliczności konkretnej sprawy. Uwzględniając kompensacyjną, a nie represyjną funkcję zadośćuczynienia oraz to, że zazwyczaj nie jest ono jedynym zastosowanym środkiem usunięcia skutków naruszenia, trzeba też przyjąć że zasądzona kwota powinna być umiarkowana, utrzymana w rozsądnych granicach, a rozsądnosc tych granic warunkowana jest też realiami społeczno-gospodarczymi i środowiskowymi, a w tej konkretnej sprawie też i oczekiwaniami pokrzywdzonych. Pokrzywdzeni wysokość zadośćuczynienia pozostawiali do uznania Sądu, tym samym nie akcentowali w szczególny sposób rozmiaru krzywdy ponad obiektywnie możliwe do stwierdzenia w każdym przypadku tak tragicznego skutku rozmiary krzywdy.

Bezspornie sytuacja majątkowa oskarżonego (dotyczy to każdej sprawy) nie ma wpływu na wysokość zasądzanej kwoty.

Uznając, że odpowiednią w rozumieniu art. 446§4 kc sumą zadośćuczynienia, tj. wyważoną i uwzględniającą wszystkie okoliczności sprawy, będzie kwota 30.000 zł na rzecz A. G. i 20.000 zł na rzecz W. G., Sąd Apelacyjny na podstawie art. 437§2 kpk orzekł jak w punkcie 1 wyroku.

W pozostałej zaś części zaskarżony wyrok utrzymano w mocy na podstawie art. 437§1 kpk.

Sytuacja majątkowa oskarżonego tj. w tym osadzenie go w zakładzie karnym, przemawiała za zwolnieniem go na podstawie art. 624§1 kpk od ponoszenia kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze.

HCz/ip